

Nr 292.

Godkänd av första kammaren den 7 juni 1924.

Godkänd av andra kammaren den 10 juni 1924.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 93 och memorial nr 133.)

Till Konungen.

I en till riksdagen avlåten, den 22 februari 1924 dagtecknad proposition, nr 68, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

1:o att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för år 1924 ett belopp av 5,000,000 kronor;

2:o att av det på extra stat för 1922 under femte huvudtiteln till statsbidrag åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisade reservationsanslaget jämte därunder omförda besparingar ett belopp av 24,000 kronor må ställas till ingenjörsvetenskapsakademiens förfogande för utförande av vissa tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet; samt

3:o att av nyssnämnda reservationsanslag och besparingar ett belopp av 26,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras för åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen.

I sammanhang med Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 256 och II: 407), vari hemställts, att riksdagen måtte medgiva,

1:o att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för 1924 ett belopp av 10,000,000 kronor,

2:o att av det — — — byggnadsområdet, samt

3:o att av nyssnämnda — — — bostadsproduktionen.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Bostadsfrågan är alltsedan krigsåren en av de mest svårlösta i landet. Produktionen av bostäder har ännu svårt att komma i gång. Fortfarande

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 14 saml. Nr 292.

ställer sig det enskilda initiativet avvaktande. Verkningarna av bostadsbristen kändes starkast vid oktober 1923, då hyreslagen hävdades. De förhoppningar om ökad bostadsproduktion, som man på flera håll ansåg skola bli en följd av hyreslagens fall, gingo om intet. Tillståndet förvärrades däremot i hög grad. De sålunda inträdda svårigheterna överskredo kommunernas förmåga att bära dem. De med egna resurser, statsbidrag och statslån förut uppförda bostadshusen täckte icke på långa håll det då ytterligare stegrade behovet av bostäder.

Kommunerna måste därför tillgripa rent provisoriska åtgärder. Magasiner, skolbyggnader, gamla fängelser, kaserner m. fl. utrymmen måste avbalkas till bostadsvrår, däri de barnrikaste familjerna kunde intagas. Dessa utrymmen räckte dock icke på vissa platser. Många familjer ha därför måst tillbringa vintern ute i kolonistugor, vari eldstäder saknats.

Att detta fruktansvärda tillstånd medfört oerhört svåra sociala vådor för vårt land torde icke särskilt behöva påpekas. Många av landets medborgare få här lida under ett bostadselände, som kan föra till de mest ödesdigra verkningar för de uppväxande barnen.

Räddningen ligger alltså uti att få bostadsproduktionen i gång. Den ekonomiska hjälp, som härför kräves åt enskilda, förmå kommunerna icke ensamma att uppbringa. Göteborg behöver till 1 oktober 1,500 lägenheter, Stockholm 1,000 utöver redan planerade, Malmö 400, för att nu icke nämna flera andra platser, där svårigheterna äro liknande. Statens hjälp är därför ofrånkomlig, därest svårigheterna med framgång skola hållas tillbaka. Endast under förutsättning att sekundärkrediten ordnas blir det möjligt för kommunerna att lyckas.

Staten har redan sökt stödja kommunerna i fråga om ordnandet av sekundärkrediten. Utöver de 3 miljoner kronor, som riksdagen i fjol anslag till extra statsbidrag för innehavare av under den dyraste tiden uppförda bostadshus, avsattes 7 miljoner kronor till bostadslånefonden. Det tillgängliga beloppet, 10 miljoner kronor, blev emellertid otillräckligt, då ansökningarna om lån uppgingo till 22 miljoner kronor.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 68 vid innevarande riksdag föreslagit riksdagen medgiva, »att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för år 1924 ett belopp av 5 miljoner kronor». Detta belopp anse vi vara alldeles otillräckligt i en tid då bostadsbristen på sina ställen är större än någonsin förut. Statens byggnadsbyrå, som omhänderhar utlåningen av dessa medel, har också insett detta och för den skull begärt, att 10 miljoner kronor avsättas för ifrågavarande ändamål. Och detta belopp, 10 miljoner kronor, ehuru även det otillräckligt, bör vara det minsta staten bör anvisa för uppgiften i fråga.

På denna väg finnas också alla utsikter att få bostadsproduktionen i gång. Kommunerna ansökte visserligen under år 1923 endast om 22 miljoner kronor, men de reducerade de ursprungliga ansökningarna med ungefär samma belopp, då de icke hade någon som helst utsikt att få dem beviljade av statens byggnadsbyrå, för vilken tillgångarna voro begränsade. Om alltså,

såsom alla tecken tyda på, bostadsproduktionen kan komma i gång genom att staten och kommunerna gemensamt ordna sekundärkrediten för enskilda byggande, kan detta sägas hava skett på ett för staten mindre kostbart sätt. Ty dessa för byggnadsverksamhetens främjande utlämnade medel äro icke att betrakta som utgifter utan som lån, för vilka staten uppbär ränta. Därtill kommer, att kommunerna få borga för varje enskild låntagare, vadan risken för staten blir ingen.»

Såsom allmänt känt är och i propositionen franhållits, gör sig den från kristiden härrörande minskningen i bostadsproduktionen allt fortfarande gällande. Trots de åtgärder, statsmakterna vidtagit för undanröjande av bostadsbristen och ehuru den enskilda företagsamheten under senaste tiden alltmer utvecklats sig, föreligger dock ett verkligt underskott på bostäder i förhållande till behovet. Visserligen torde man kunna förvänta, att den enskilda företagsamheten alltjämt och i allt större utsträckning skall bidra till en ökad tillgång på bostäder, men det måste dock anses osannolikt, att behovet skall kunna för närmaste framtiden fyllas utan att staten träder hjälpsamt emellan. Riksdagen har på grund härav medgivit, att fortsatt understöd lämnas produktionen i fråga, och anser riksdagen, i likhet med departementschefen, att detta lämpligast bör ske genom utökning av statens bostadslånefond.

Vad beträffar storleken av det belopp, varmed bostadslånefonden bör utökas, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit en summa av 5,000,000 kronor, vilket belopp skulle såsom hittills disponeras såsom lån ur rusdrycksmedelsfonden. Motionsvis har yrkats höjning av beloppet i fråga till 10,000,000 kronor. Riksdagen, som väl funnit [skäl föreligga för en höjning av det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, har emellertid under förhandenvarande förhållanden ansett sig icke kunna medgiva större utökning av bostadslånefonden än med 7,000,000 kronor eller sålunda samma belopp, varmed fonden av sistlidet års riksdag förstärktes.

Vidkommande härefter lånevillkoren innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag, att vid den fortsatta låneverksamheten nu gällande grundsatser skulle i det stora hela tillämpas. Någon räntefrihet under första året från utlåningsdagen skulle dock icke vidare förekomma, utan skulle nya lån löpa med fem procent ränta från nämnda dag. Den tillfälliga nedsättningen av räntan till fyra procent för av Eders Kungl. Maj:t tidigare beviljade lån skulle emellertid fortfarande bibehållas. Vidare skulle den hittills gällande amorteringsfriheten icke längre medgivas annat än för tiden intill utgången av första kalenderåret, och skulle en nedsättning ske av amorteringskvoten från nuvarande två till en och en halv procent. Lån ur bostadslånefonden skulle sålunda löpa utan amortering till utgången av det kalenderår, då det utlämnats, eller, där det lyftats i särskilda delar, sista delen utlämnats, samt för tiden därefter amorteras — och förräntas — efter sex och en halv procent.

De sålunda framlagda förslagen i fråga om lånevillkoren hava synts riksdagen väl motiverade, dock att riksdagen ansett räntefrihet allt fortfarande

böra medgivas under första kalenderåret, och böra sålunda lån ur fonden löpa utan amortering och ränta till utgången av det kalenderår, då det utlämnats eller, där det lyftats i särskilda delar, sista delen utlämnats.

Eders Kungl. Maj:ts, på byggnadsbyråns framställning grundade förslag i fråga om storleken av de lägenheter, för vilka lån må utgå, rörande kommunernas borgen för lånen m. m. samt angående kostnaderna för byggnadsbyråns verksamhet har icke givit riksdagen anledning till erinran.

I förevarande proposition har Eders Kungl. Maj:t ock föreslagit riksdagen, att av det på extra stat för år 1922 till statsbidrag åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisade reservationsanslaget jämte därunder omförda besparingar ett belopp av 24,000 kronor måtte ställas till ingenjörsvetenskapsakademiens förfogande för utförande av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet. Ifrågavarande förslag har icke av riksdagen bifallits.

Vad slutligen beträffar Eders Kungl. Maj:ts förslag i fråga om disponerande av ett belopp av 26,000 kronor för åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen, har förslaget härutinnan icke givit riksdagen anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen alltså anmäla, ej mindre att riksdagen medgivit,

dels att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån ur statsverkets fond av rusedrycksmedel disponeras för år 1924 ett belopp av 7,000,000 kronor;

dels ock att av det på extra stat för 1922 under femte huvudtiteln till statsbidrag åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisade reservationsanslaget jämte därunder omförda besparingar ett belopp av 26,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t disponeras för åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen;

än även att Eders Kungl. Maj:ts förslag om användande av ett belopp av 24,000 kronor av berörda reservationsanslag med därunder omförda besparingar för vissa tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet icke av riksdagen bifallits.

Stockholm den 10 juni 1924.

Med undersåtlig vördnad.